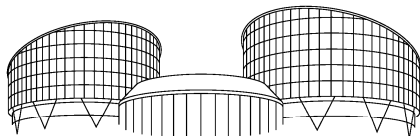


Tradus și revizuit de IER (<http://ier.gov.ro/>)



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS  
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

**CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI**

SECȚIA A PATRA

**CAUZA TARTOUSI ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

*(Cererea nr. 35366/15)*

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

2 noiembrie 2021

*Hotărârea este definitivă. Poate suferi modificări de formă.*

**În cauza Tartousi împotriva României,**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *președinte*,

Iulia Antoanella Motoc,

Pere Pastor Vilanova, *judcători*,

și Ilse Freiwirth, *greșier adjunct de secție*,

Având în vedere:

cererea (nr. 35366/15) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant sirian, domnul Mustafa Tartousi („reclamantul”), a sesizat Curtea la 15 iulie 2015, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”),

decizia de a aduce la cunoștința Guvernului român („Guvernul”) capetele de cerere formulate în temeiul art. 6 § 1 și 3 lit. d) din Convenție, cu privire la imposibilitatea reclamantului de a obține audierea, în cursul procesului, a martorului acuzării Y.T. și la nesemnarea motivării unei decizii definitive de către unul dintre cei trei judecători din compunerea completului de judecată care pronunțase decizia în cauză, precum și decizia de a declara cererea inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere,

observațiile părților,

decizia prin care Curtea a respins opoziția parțială a Guvernului față de examinarea cererii de către un Comitet,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 28 septembrie 2021,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

## INTRODUCERE

1. Cererea privește pretinsa încălcare a dreptului reclamantului la un proces echitabil, în sensul art. 6 § 1 și 3 lit. d) din Convenție, din cauza imposibilității acestuia de a obține audierea unui martor al acuzării și a nesemnării deciziei definitive pronunțate în apel de către unul dintre judecătorii din compunerea completului de judecată, care se pensionase.

## ÎN FAPT

2. Reclamantul s-a născut în 1961 și locuiește în Constanța. Acesta este reprezentat de I. Hașotti, avocat.

3. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul său guvernamental, cel mai recent doamna O. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

4. Reclamantul era, la momentul faptelor, administratorul societății comerciale A., al cărei obiect de activitate era transportul maritim de mărfuri. Acesta a fost trimis în judecată pentru înlesnirea ieșirii din România a lui O.H., care făcea obiectul unui proces penal pentru acte de terorism, la bordul

unea dintre navele administrate de societatea sa. Căpitanul navei care l-ar fi transportat pe O.H. din România în Egipt și apoi în Siria era Y.T., vărul reclamantului.

## I. DECLARAȚIILE LUI Y.T.

### A. Audierea lui Y.T. în Liban, prin comisie rogatorie

5. La 30 octombrie 2006, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a solicitat asistența autorităților libaneze pentru localizarea și audierea lui Y.T. în cadrul anchetei penale desfășurate împotriva reclamantului. De asemenea, le-a solicitat să permită unei echipe de anchetă a Parchetului să îl audieze pe Y.T., fie în Liban, fie la sediul Ambasadei României la Beirut.

6. În noiembrie 2007, autoritățile libaneze au informat autoritățile române că Y.T. a fost audiat prin comisie rogatorie. Din documentele pe care acestea le-au transmis autorităților române a reieșit că, în cadrul primei depoziții făcute la 18 octombrie 2007, Y.T. a declarat că nu cunoștea circumstanțele în care O.H. părăsise țara. Y.T. a semnat această primă depoziție în calitate de „martor”. Ulterior, a fost arestat de autoritățile libaneze. Acesta ar fi fost informat cu privire la „drepturile” sale, dar nu ar fi intenționat să se prevealeze de acestea. Când a fost audiat din nou, a precizat că inițial declarase că nu avea cunoștință de împrejurările plecării lui O.H. din România, dar că, ulterior, s-a adresat autorităților libaneze din proprie inițiativă, pentru a „le prezenta adevărul”. În ultima sa relatare, acesta a descris în detaliu relațiile care, din informațiile pe care le deținea, existau între reclamant și O.H. și modul în care reclamantul înlesnise, cu ajutorul său, ieșirea lui O.H. din țară.

7. Ulterior, Y.T. a fost pus în libertate, iar documentele sale de călătorie au fost reținute de autoritățile libaneze. Din dosar nu reiese dacă Y.T. a depus o plângere împotriva autorităților libaneze, prin care le-a acuzat de rele tratamente sau de privare ilegală de libertate în timpul audierii prin comisia rogatorie.

### B. Declarația lui Y.T. în fața notarului

8. La 3 decembrie 2007, Y.T. a făcut o declarație în fața unui notar din Tripoli, în care a afirmat că nu s-a consemnat nicio declarație olografă nici în fața Biroului de Combatere a Terorismului din Liban, nici în fața altor autorități judiciare din Liban. Acesta a explicat că reclamantul nu i-a cerut niciodată să transporte persoane în mod ilegal.

### C. Plângerea penală formulată de reclamant împotriva lui Y.T.

9. Reclamantul a formulat, în Liban, o plângere împotriva lui Y.T., pe care l-a acuzat de mărturie mincinoasă. În plângere, acesta a precizat că, la sfârșitul anului 2007, la cererea autorităților române, Y.T. fusese audiat ca martor,

având în vedere calitatea acestuia de căpitan al navei. Reclamantul l-a acuzat pe Y.T. de mărturie mincinoasă, în special că a afirmat că îi înlesnise fuga lui O.H. din România.

10. Audiata de instanța libaneză la 18 iunie 2008, Y.T. a declarat că mărturisirea prin care îl incriminase pe reclamant a fost făcută cu scopul a obține punerea sa în libertate.

11. Prin hotărârea din 19 februarie 2009, Tribunalul penal de primă instanță Tripoli l-a obligat pe Y.T. la plata unei amenzi „pentru inventarea de probe materiale” împotriva reclamantului. Instanța a constatat că, în cadrul ședinței din 18 iunie 2008, Y.T. a mărturisit faptele. Aceasta a menționat ca probe ale acușării „plângerea generală, ancheta preliminară, ancheta judiciară, toate actele aflate la dosar”. Instanța libaneză a considerat că „din faptele și probele prezentate s-a stabilit cu certitudine că [Y.T.] a procedat la inventarea de probe materiale împotriva [reclamantului]” și că „aceasta [depoziția lui] fusese motivul inițierii unei anchete împotriva reclamantului”. În decizie se preciza că aceasta era „definitivă și irevocabilă”.

## II. PROCESUL PENAL ÎMPOTRIVA RECLAMANTULUI

12. Prin rechizitoriul din 23 noiembrie 2007, Parchetul l-a trimis pe reclamant în judecată în fața Curții de Apel București pentru înlesnirea ieșirii din țară a autorului unor acte de terorism, infracțiune pedepsită de art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului. Prin același rechizitoriu, au fost trimiși în judecată O.H. și doi dintre frații săi. Reclamantul a fost acuzat de faptul că a înlesnit, între 23 și 30 iunie 2006, ieșirea ilegală din țară a lui O.H., la bordul unei nave conduse de Y.T.

### A. Achitarea reclamantului în primă instanță

13. Parchetul a depus la dosar declarația lui Y.T., luată prin comisie rogatorie la 18 octombrie 2007, în timp ce procesul reclamantului era pendinte în primă instanță în fața curții de apel (supra, pct. 6).

14. Reclamantul a solicitat curții de apel să dispună constituirea unei noi comisii rogatorii, astfel încât să poată obține audierea lui Y.T. Acesta a explicat că declarația luată prin comisie rogatorie a fost depusă la dosar de către Parchet după formularea cererii introductive de instanță și că nu a avut posibilitatea de a-i adresa întrebări lui Y.T. A adăugat că, la audiere, Y.T. a dat o primă declarație în calitate de martor și, ulterior, după ce a fost arestat, a dat o altă declarație, fără să fie asistat de un avocat. A contestat veridicitatea declarației date de Y.T. în timpul arestului și a depus la dosar hotărârea pronunțată la 19 februarie 2009 de Tribunalul penal de primă instanță din Tripoli (supra, pct. 11).

15. Curtea de apel a respins cererea reclamantului, pe motiv că audierea era inutilă și lipsită de relevanță pentru cauză. A fost de acord să administreze alte probe propuse de reclamant, cum ar fi interogarea altor martori și a unui expert în inspecția navelor.

16. Prin hotărârea din 8 octombrie 2012, curtea de apel l-a achitat pe reclamant, pe motiv că veridicitatea faptelor de care era acuzat nu fusese dovedită. Astfel, instanța a pronunțat această soluție după ce a examinat și respins toate elementele de probă de la dosar. În ceea ce privește declarațiile martorilor, aceasta a precizat că, fără a stabili o ierarhie a probelor, a considerat „importantă” declarația dată de Y.T. la 18 octombrie 2007 prin comisie rogatorie, care descria în detaliu plecarea lui O.H. din România, în baza unui plan efectuat și supravegheat de reclamant. Or, instanța a reținut că acesta din urmă a depus la dosar hotărârea din 19 februarie 2009, prin care Tribunalul penal de primă instanță din Tripoli îl condamnase pe Y.T. pentru inventarea de probe. Făcând referire la motivarea hotărârii respective, aceasta a considerat că „în concret, probele materiale inventate la adresa lui Tartousi Mustafa [reclamantul] sunt cele privitoare la scoaterea numelui O.H. de pe teritoriul român la bordul navei [...]”. În consecință, a respins declarația dată de Y. T. prin comisie rogatorie, întrucât aceasta era o probă obținută în mod ilegal.

17. În continuare, curtea de apel a hotărât că o altă categorie de mărturii prin care se urmărea dovedirea faptului că reclamantul îl ajutase pe O.H. erau depozițiile martorilor S.I., B.C.L. și E.H., care au declarat că exista posibilitatea, în proporție de 30-40%, ca persoana care urcase la bordul navei la 16 iulie 2006, în portul Alexandria, pentru a ajunge în Tartous, să fie O.H. Potrivit acesteia, un răspuns în procente a unei stări de fapt nu permitea stabilirea adevărului cu certitudine, motiv pentru care nu le-a considerat utile și concludente pentru cauză. În ceea ce privește depozițiile martorilor cu identitate protejată, A. și R.V., audiați de curtea de apel, s-a considerat că nu conțineau niciun element, de sine stătător, care să permită clarificarea fondului cauzei.

## **B. Condamnarea reclamantului de către Înalta Curte**

18. Parchetul a declarat apel împotriva acestei decizii în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție susținând, în principal, că prima instanță a respins în mod eronat probele din dosar, inclusiv declarația dată de Y.T. prin comisie rogatorie la 18 octombrie 2007. Potrivit Parchetului, curtea de apel nu și-a exercitat în mod activ rolul pentru stabilirea valorii juridice a hotărârii libaneze de condamnare a lui Y.T. pentru inventarea de probe, în aplicarea Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală. Acesta a adăugat că, pentru a garanta dreptul la un proces echitabil și pentru a-și susține motivul de apel, urma să adreseze autorităților libaneze o

cerere de cooperare judiciară pentru furnizarea documentelor pe care s-a bazat hotărârea din 19 februarie 2009.

19. Parchetul a adăugat că, în măsura în care curtea de apel a decis să admită la dosar, ca probă extrajudiciară, hotărârea judecătorească străină care, în opinia sa, era în contradicție cu declarația lui Y.T. obținută prin intermediul unei comisii rogatorii, aceasta ar fi trebuit să procedeze la audierea acestui martor, fie direct, fie prin comisie rogatorie. A adăugat că interogatoriul lui Y. T. a fost realizat de autoritățile libaneze printr-o comisie rogatorie și că nu exista niciun indiciu că s-ar fi recurs la acte de violență sau de constrângere astfel încât declarația să fi fost obținută în mod ilegal.

20. Parchetul a susținut, de asemenea, că, în mod eronat, curtea de apel a considerat că declarația lui Y.T. obținută prin intermediul comisiei rogatorii nu corespundea realității: în opinia sa, o examinare a declarației respective în lumina celorlalte elemente de probă de la dosar permitea să se ajungă la concluzia că aceasta exprima adevărul. A evidențiat legătura de rudenie care exista între reclamant și Y.T. și a adăugat că nu trebuia ignorat faptul că, având în vedere ansamblul elementelor de probă, depoziția lui Y.T. era „fundamentală” pentru soluționarea cauzei.

21. Ulterior, Parchetul a informat Înalta Curte că autoritățile libaneze nu au dat curs solicitării autorităților române de a li se comunica toate probele din dosar care au stat la baza condamnării lui Y.T. pentru inventarea de probe.

22. Reclamantul a prezentat observații prin care a răspuns la motivele de apel înaintate de Parchet și a negat faptele de care era acuzat. În ceea ce privește declarația dată de Y.T. prin comisie rogatorie, acesta a considerat, în primul rând, că dispozițiile Legii nr. 302/2004 nu erau relevante în speță. Reclamantul a susținut că, în opinia sa, hotărârea din 19 februarie 2009 a Tribunalului penal din Tripoli era un document care trebuia luat în considerare, cu atât mai mult cu cât, în cadrul procedurii care s-a încheiat cu pronunțarea acestei hotărâri, Y.T. a fost asistat de un avocat și a afirmat că a dat declarația prin comisie rogatorie cu scopul de a fi pus în libertate.

23. Reclamantul a considerat, de asemenea, că declarația dată de Y.T. prin comisie rogatorie putea fi coroborată cu declarațiile menționate de Parchet, dar că aceasta era, în același timp, contrazisă de alte mărturii cu privire la care a furnizat exemple.

24. Reclamantul a solicitat Înaltei Curți să îl audieze pe Y.T., fie prin intermediul unei comisii rogatorii, fie prin videoconferință. La 17 iunie 2014, Înalta Curte a respins cererea, pe motiv că fuseseră deja instrumentate suficiente probe pentru a dovedi elementele de fapt a căror existență reclamantul a dorit să fie stabilită astfel.

25. Prin decizia din 7 octombrie 2014, Înalta Curte, în complet format din judecătoria R.A.P., președinte, și M.G. și M.I., asistați de magistratul-asistent V.C., l-a condamnat pe reclamant la 7 ani de închisoare cu executare, pentru înlesnirea ieșirii din țară a autorului unor acte de terorism. Faptele de care reclamantul a fost acuzat au fost stabilite pe baza rapoartelor de monitorizare

a terminalelor telefonice ale terților, a declarației date de Y.T. prin comisie rogatorie și care îl incrimina pe reclamant, precum și pe baza declarațiilor lui S.I., B.C.L. și E.H.

26. Înalta Curte a mai reținut că, din probatoriu a reieșit că reclamantul era vinovat de săvârșirea infracțiunii de care fusese acuzat. Aceasta a explicat că declarația dată de Y.T. prin comisie rogatorie a fost respinsă în mod eronat de curtea de apel, având în vedere că comisia respectivă a fost organizată în mod legal și că dispozitivul hotărârii pronunțate la 19 februarie 2009 de Tribunalul penal de primă instanță Tripoli – care constituia un înscris extrajudiciar – nu preciza probele care ar fi fost „inventate” împotriva reclamantului, de exemplu declarația dată de Y.T. la 18 octombrie 2007 prin comisie rogatorie. Înalta Curte a reținut, de asemenea, că actele depuse la dosar de către reclamant constituiau, în opinia sa, doar dispozitivul hotărârii străine și că, deși autoritățile judiciare române au solicitat, prin comisie rogatorie, o copie integrală a acestei hotărâri, autoritățile libaneze au refuzat să dea curs cererii. Aceasta a concluzionat că era necesar să țină seama de declarația dată de Y.T. la 18 octombrie 2007 prin intermediul comisiei rogatorii.

27. Înalta Curte a dedus, din analiza conținutului declarației care îl incrimina pe reclamant, că acesta descria în detaliu plecarea lui O.H. din țară, detalii care, în opinia sa, nu ar fi putut fi cunoscute dacă faptele nu ar fi fost reale. În continuare, a citat părțile din declarația lui Y.T. considerate relevante, care descriau pregătirile făcute pentru a asigura imbarcarea lui O.H. pe navă și plecarea lui din România. A considerat că era necesar să se compare conținutul declarației din 18 octombrie 2007, dată de Y.T. prin comisie rogatorie, cu declarația dată de Y.T. în fața notarului public, la 3 decembrie 2007. Analiza comparativă a acestor două declarații, coroborate cu toate probele de la dosar, arăta că era necesar să înlăture declarația din 3 decembrie 2007, întrucât aceasta nu reflecta realitatea și fusese dată cu scopul de a-l scăpa pe reclamant de urmărirea penală din România.

28. Înalta Curte a precizat apoi că declarația dată de Y.T. prin comisie rogatorie la 18 octombrie 2007 se corobora cu alte probe de la dosar. În continuare, a oferit exemple din diferite părți ale acestei declarații, care erau confirmate de declarațiile martorilor A., B.C.L. și E.H. – declarații pe care le-a reprodus în părțile pe care le considera relevante și care descriau diferite elemente referitoare la plecarea lui O.H. din țară. În continuare, a arătat că declarațiile acestor doi martori se coroborau între ele și erau confirmate de alte mărturii, precum cele ale lui P.V., S.I., D.M., sau de alte probe (un raport de analiză al Brigăzii de Combatere a Criminalității Organizate Constanța privind modul în care un pasager clandestin ar fi putut urca la bordul unei nave). A mai precizat că a luat în considerare și corespondența scrisă a lui O.H. cu frații lui.

29. Astfel cum reiese dintr-o scrisoare a Înaltei Curți din 8 octombrie 2019, textul deciziei definitive din 7 octombrie 2014 a fost redactat la o dată ulterioară de V.C., magistratul-asistent care participase la ședințele de apel și

la deliberări (supra, pct. 25). La 6 ianuarie 2015, V.C. a finalizat redactarea motivării deciziei. Motivarea deciziei a fost finalizată la 2 aprilie 2015 și introdusă în sistemul ECRIS.

30. Între timp, la 19 ianuarie 2015, judecătorul M.I. (supra, pct. 25) s-a pensionat, ca urmare a cererii depuse la 18 decembrie 2014.

31. Textul definitiv al deciziei pronunțate de Înalta Curte a fost semnat de doi judecători ai completului de apel (R.A.P. și M.G., supra, pct. 25) și de magistratul-asistent. În temeiul art. 406 alin. (4) C. proc. pen, judecătorul R.A.P., președintele completului de judecată, a semnat decizia în numele judecătorului M.I., care se pensionase, în locul destinat semnării de către aceasta a deciziei.

32. La 8 aprilie 2015, grefa Înaltei Curți i-a transmis reclamantului o copie a deciziei în care erau menționate numele celor trei judecători ai completului de judecată și cel al magistratului-asistent, fără semnăturile acestora.

33. Printr-un e-mail din 18 iulie 2017, făcând referire la hotărârea *Cerovšek și Božičnik împotriva Sloveniei*, reclamantul a solicitat Înaltei Curți informații cu privire la data pensionării judecătorului M.I. și la identitatea judecătorului care semnase decizia din 7 octombrie 2014, în locul acesteia din urmă. Printr-o scrisoare din 10 august 2017, Înalta Curte l-a informat pe reclamant că judecătorul M.I. se pensionase la 19 ianuarie 2015 și că decizia din 7 octombrie 2014 fusese semnată în locul acesteia de președintele completului de judecată, în conformitate cu art. 406 alin. (4) C. proc. pen.

### **C. Cererea de revizuire a deciziei Înaltei Curți din 7 octombrie 2014**

34. Între timp, în iulie 2013, O.H. a fost identificat în străinătate și a fost returnat în România, unde a fost arestat pentru executarea unei pedepse cu închisoarea. La 11 și 19 noiembrie 2014, acesta a fost audiat de Parchet în cadrul altor anchete penale referitoare la terți. În declarațiile sale, acesta a explicat că a părăsit România în 2006 cu ajutorul lui M.Y. și Q.A., pe cale terestră. Pe baza acestor declarații ale O.H., reclamantul a solicitat revizuirea procesului penal încheiat prin decizia din 7 octombrie 2014 (supra, pct. 25).

35. Prin hotărârea din 30 martie 2017, Curtea de Apel Oradea a respins cererea de revizuire. Aceasta a considerat că, având în vedere diferitele poziții succesive pe care O.H. le exprimase în cauză, credibilitatea lui era pusă sub semnul întrebării.

36. În urma recursului formulat de reclamant, prin decizia din 22 noiembrie 2017, Înalta Curte a confirmat hotărârea din 30 martie 2017.

### **CADRUL JURIDIC ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE**

37. Dreptul (intern), practica internă și elementele de drept comparat referitoare la semnarea hotărârilor judecătorești definitive au fost prezentate



în hotărârea *Iancu împotriva României* (nr. 62915/17, pct. 15-27, 23 februarie 2021).

## ÎN DREPT

### I. CU PRIVIRE LA PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ALE ART. 6 § 1 ȘI 3 DIN CONVENȚIE

38. Reclamantul se plânge de imposibilitatea de a obține audierea, în cursul procesului, a martorului acuzării Y.T. și de nesemnarea motivării unei decizii definitive de către unul dintre cei trei judecători din compunerea completului de judecată care pronunțase decizia în cauză. Acesta invocă art. 6 § 1 și 3 lit. d) din Convenție, ale cărui părți relevante în speță sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...] care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

[...]

d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării.”

#### **A. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 și 3 lit. d) din Convenție din cauza imposibilității de a obține audierea martorului acuzării Y.T.**

##### *1. Cu privire la admisibilitate*

39. Constatând că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate prevăzut la art. 35 din Convenție, Curtea îl declară admisibil.

##### *2. Cu privire la fond*

###### **a) Argumentele părților**

40. Reclamantul consideră că imposibilitatea de a obține audierea martorului Y.T., a cărui declarație a fost decisivă pentru condamnarea sa penală, a adus atingere dreptului său la un proces echitabil. Acesta subliniază că Înalta Curte nu a cercetat motivele pentru care Y.T. a fost privat de libertate de către autoritățile libaneze sau natura declarației sale în fața lor. Adaugă că nu exista niciun motiv serios pentru care Y.T. nu putea fi audiat, fie personal, fie pe altă cale.

41. Guvernul subliniază că Înalta Curte a examinat cererea reclamantului de audiere a lui Y.T. și că a respins-o motivat. Afirmă că declarația lui Y.T.

nu a constituit singura dovadă care a susținut condamnarea reclamantului și explică faptul că, în dreptul român, mijloacele de probă nu au o valoare probatorie prestabilită. În continuare, Guvernul arată că reclamantul a avut posibilitatea de a prezenta argumente pentru a contesta declarația dată de martorul Y. T. prin comisie rogatorie, argumente pe care Înalta Curte le-a analizat cu atenție. Acesta susține că Înalta Curte a abordat cu prudență declarația lui Y. T. și a coroborat-o cu alte elemente de probă în vederea pronunțării deciziei sale.

#### b) Motivarea Curții

42. Curtea face trimitere la principiile aplicabile pe baza cărora se apreciază compatibilitatea cu art. 6 din Convenție a unui proces în cadrul căruia o mărturie a fost admisă ca probă deși inculpatul nu a avut posibilitatea de a interoga martorul în cauză sau de a obține audierea acestuia, stabilite în hotărârea în cauza *Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului Unit* [(MC), nr. 26766/05 și 22228/06, pct. 118-147, CEDO 2011] și clarificate în cauza *Schatschaschwili împotriva Germaniei* [(MC), nr. 9154/10, pct. 110-131, CEDO 2015].

43. Revenind la faptele prezentei spețe, Curtea subliniază că respectiva comisie rogatorie din 18 octombrie 2007 pentru audierea lui Y.T. a fost înființată în cadrul unui proces penal, fără ca reclamantul să fi fost informat cu privire la aceasta. Ulterior, în cursul procedurii judiciare, Y.T. nu a mai fost audiat, nici în fața curții de apel, nici în fața Înaltei Curți. Prin urmare, în nicio etapă a procedurii reclamantul nu a fost în măsură să adreseze întrebări acestui martor.

#### i. Clarificarea aspectului dacă neprezentarea martorului Y.T. la proces a fost justificată de motive întemeiate

44. Curtea constată mai întâi că cererile reclamantului de a obține audierea lui Y.T. nu au fost respinse din motive precum decesul sau teama, absența din motive de sănătate sau din cauza faptului că martorul nu a putut fi găsit (*Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 119-121, cu trimiterile citate) și nici din motive legate de particularitățile procesului penal (a se vedea, de exemplu, *S.N. Împotriva Suediei*, nr. 34209/96, pct. 47, CEDO 2002-V). În speță, Înalta Curte a respins cererea reclamantului de a obține audierea lui Y.T., precizând că o nouă audiere a acestuia nu constituia un element de probă necesar, întrucât fuseseră deja instrumentate alte probe (supra, pct. 24) și, ulterior, a hotărât că audierea prin comisie rogatorie în cauză era valabilă (supra, pct. 26). Prin urmare, prezenta cauză nu privește o procedură în care martorul Y.T. nu a fost în măsură să se prezinte pentru a fi audiat.

45. Curtea consideră că, în speță, este important faptul că Parchetul și-a întemeiat acuzațiile împotriva reclamantului pe declarația lui Y.T. (supra, pct. 18-20) și că Înalta Curte s-a bazat pe declarația acestuia pentru a-l

condamna pe reclamant (supra, pct. 27). Or, într-o situație în care acuzarea se bazează pe o astfel de declarație a unui martor și în care instanța poate utiliza această declarație pentru a-și susține verdictul de vinovăție, interesul apărării de a putea obține audierea martorului în cauză în prezența sa trebuie să fie prezumat și, ca atare, constituie un motiv suficient pentru a admite cererea apărării de citare a martorului respectiv (*Keskin împotriva Țărilor de Jos*, nr. 2205/16, pct. 45 și 56, 19 ianuarie 2021).

46. Curtea observă, de asemenea, că Înalta Curte nu pare să fi ținut seama de relevanța declarației martorului Y.T. atunci când a decis să nu admită cererile reclamantului de a obține citarea martorului respectiv. În plus, deși acesta din urmă nu a avut posibilitatea de a obține audierea lui Y.T. în cursul procedurii, Înalta Curte nu a avut în vedere, în niciun moment, adoptarea unor măsuri pentru a-i oferi persoanei în cauză posibilitatea de a obține audierea acestui martor al acuzării, fie solicitând înfățișarea acestuia la proces, fie prin altă procedură. Având în vedere abordarea strictă adoptată de Înalta Curte în unele cauze anterioare, Curtea nu este convinsă că aceasta a luat în considerare „toate măsurile rezonabile” (*Al-Khawaja și Tahery*, citată anterior, pct. 120) pentru a asigura înfățișarea lui Y.T. la proces și pentru a-i permite astfel reclamantului să obțină audierea acestuia (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Rastoder împotriva Sloveniei*, nr. 50142/13, pct. 57-58, 28 noiembrie 2017).

47. În consecință, faptele din prezenta cauză par să indice lipsa unor „motive întemeiate” care să justifice neprezentarea lui Y.T. la ședința de judecată. Cu toate acestea, deși lipsa unui „motiv întemeiat” constituie un element important în ceea ce privește aprecierea caracterului echitabil în ansamblu al unui proces, în lumina celorlalte considerente relevante, această lipsă nu indică, în sine, în mod concludent faptul că procesul penal a fost inechitabil (*Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 113, și *Seton împotriva Regatului Unit*, nr. 55287/10, pct. 62, 31 martie 2016).

ii. *Clarificarea aspectului dacă declarația martorului absent a constituit temeiul unic sau decisiv pentru condamnarea reclamantului sau dacă aceasta a avut o anumită importanță*

48. Curtea observă că, în motivele de apel, Parchetul a precizat că declarația lui Y.T. constituia un element de probă „fundamental” (supra, pct. 20). În plus, curtea de apel, care a înlăturat această probă din dosar, o calificase ea însăși drept „importantă” (supra, pct. 16). Curtea observă, de asemenea, că declarația lui Y.T. a fost elementul folosit de Înalta Curte în raționamentul său pentru stabilirea faptelor și constituia singura probă care îl incrimina direct pe reclamant (supra, pct. 27). Nicio dovadă științifică și nicio altă declarație a unui martor nu a indicat în mod expres că reclamantul îl ajutase pe O.H. să părăsească țara. Prin urmare, Curtea consideră că declarația lui Y.T. constituia o probă decisivă pentru condamnarea reclamantului și că respingerea acesteia ca probă a cauzat dificultăți apărării.

iii. Clarificarea aspectului existenței unor elemente compensatorii suficiente pentru a contrabalansa dificultățile cauzate apărării

49. Impactul factorilor compensatorii necesari pentru ca procesul să fie considerat echitabil depinde de importanța pe care o au declarațiile martorului absent. Cu cât această importanță este mai mare, cu atât trebuie să fie mai solide elementele compensatorii pentru ca procesul să fie considerată echitabil în ansamblul lui (*Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 116, *Negulescu împotriva României*, nr. 11230/12, pct. 45 *in fine*, 16 februarie 2021, și *Fikret Karahan împotriva Turciei*, nr. 53848/07, pct. 48, 16 martie 2021). Având în vedere caracterul central al declarației lui Y.T. (supra, pct. 48), Curtea consideră că erau necesari factori compensatorii importanți pentru a garanta caracterul echitabil al procesului (*Chernika împotriva Ucrainei*, nr. 53791/11, pct. 66, 12 martie 2020). Aceasta reamintește că trebuie să țină seama de următoarele aspecte: modul în care Înalta Curte a abordat proba neverificată, administrarea altor probe ale acușării și valoarea lor probatorie, precum și măsurile procesuale adoptate pentru a compensa imposibilitatea reclamantului de a-i adresa în mod direct întrebări martorului Y.T. în cadrul procesului (*Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 125-131, și *Paić împotriva Croației*, nr. 47082/12, pct. 42, 29 martie 2016).

50. În primul rând, Curtea evidențiază contextul foarte special al cauzei, în care declarația lui Y.T., care îl incrimina pe reclamant, a fost dată prin comisie rogatorie atunci când Y.T. era privat de libertate și fără ca acesta să fie asistat de un avocat (supra, pct. 6). Ulterior, în cursul procedurii inițiate de reclamant împotriva lui Y.T., acesta din urmă a afirmat că a dat o declarație mincinoasă împotriva reclamantului pentru a obține punerea sa în libertate (supra, pct. 10). Având în vedere această consecință a declarațiilor lui Y.T. și contextele foarte diferite în care au fost făcute, Înalta Curte ar fi trebuit să abordeze cu prudență declarația lui Y.T., cu atât mai mult cu cât constituia o probă incriminatoare importantă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Fikret Karahan*, citată anterior, pct. 53).

51. În această privință, Curtea reamintește că utilizarea declarațiilor date de martori în schimbul imunității sau al altor beneficii poate să pună sub semnul întrebării caracterul echitabil al procesului împotriva inculpatului și poate ridica probleme delicate, în măsura în care, prin însăși natura lor, astfel de declarații fac obiectul unei manipulări și pot fi date exclusiv în vederea obținerii avantajelor oferite în schimb sau cu titlu de răzbunare personală. Așadar, nu trebuie să fie subestimat riscul ca o persoană să poată fi acușată și judecată pe baza unor afirmații neverificate, care nu sunt în mod necesar dezinteresate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Adamčo împotriva Slovaciei*, nr. 45084/14, pct. 59, 12 noiembrie 2019, și *Fikret Karahan*, citată anterior, pct. 51).

52. În continuare, în ceea ce privește alți factori compensatorii (supra, pct. 25 și 27), Curtea observă că declarația martorului Y.T. a fost enumerată împreună cu celelalte probe ale acușării, iar decizia din 7 octombrie 2014 nu

conține elemente care să indice faptul că Înalta Curte a considerat că valoarea probatorie a declarației neverificate a martorului absent avea o importanță minoră. În plus, în prezenta cauză nu exista niciun element de probă similar celor descrise în hotărârea *Schatschaschwili* (citată anterior, pct. 127-130), care să permită coroborarea declarației neverificate și nici o altă probă care ar fi putut să ofere garanții similare (supra, pct. 28).

53. În cele din urmă, Curtea observă că, în cursul procesului, reclamantul a avut posibilitatea de a prezenta propria versiune a faptelor și să nege acuzațiile aduse împotriva sa (supra, pct. 22). De asemenea, acesta a avut posibilitatea de a pune sub semnul întrebării credibilitatea martorului absent, prin depunerea la dosar a unei copii a probelor din dosar care au condus la condamnarea lui Y.T. în Liban și a unei copii a declarației date de acesta în fața notarului (supra, pct. 14 și 22). Curtea observă că Înalta Curte a analizat declarația lui Y.T. în contextul procesului penal declanșat împotriva acestuia din urmă în Liban (supra, pct. 26) și a furnizat, de asemenea, o analiză comparativă a declarațiilor date de Y.T. în comisie rogatorie și a celei făcute în fața notarului și a explicat motivele pentru care, în opinia sa, prima declarație relatează adevărul (supra, pct. 27).

54. Curtea admite că reclamantul a beneficiat de anumite garanții procedurale importante, care i-au permis să conteste credibilitatea și fiabilitatea declarației lui Y.T. Totuși, având în vedere importanța declarației acestuia din urmă și contextul special în care a fost obținută, precum și gravitatea pedepsei impuse reclamantului (supra, pct. 25), Curtea apreciază că aceste garanții nu pot fi considerate suficiente pentru a compensa dificultățile cauzate apărării reclamantului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Fikret Karahan*, citată anterior, pct. 55, și *Keskin*, citată anterior, pct. 68). Acest lucru este cu atât mai adevărat cu cât nu există „motive întemeiate” care să justifice imposibilitatea reclamantului de a-i adresa personal întrebări martorului Y.T. (supra, pct. 47).

#### *iv. Concluzie*

55. Având în vedere toate considerentele anterioare, Curtea apreciază că faptul că reclamantul nu a avut posibilitatea, în niciun stadiu al procedurii, de a-l interoga pe Y.T. sau de a obține audierea acestuia a condus la un proces inechitabil în ansamblul său. Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 și 3 lit. d) din Convenție.

### **B. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție din cauza lipsei semnăturii unuia dintre membrii completului de judecată**

56. La 31 iulie 2017, reclamantul s-a plâns că judecătorul M.I., care a făcut parte din completul de judecată care a pronunțat decizia din 7 octombrie 2014, nu a participat la redactarea deciziei și nici nu a semnat-o ea însăși, ceea ce a adus atingere dreptului său la un proces echitabil.

*Cu privire la admisibilitate***a) Argumentele părților**

57. Guvernul pledează pentru neepuizarea căilor de atac interne, imputând reclamantului faptul că nu a introdus o contestație în anulare în fața instanțelor interne. În plus, invocă implicit tardivitatea formulării cererii. În cele din urmă, subliniază că judecătorul R.A.P. a semnat decizia din 7 octombrie 2014 în numele judecătorului M.I., în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură penală.

58. Reclamantul consideră că dreptul său la un proces echitabil a fost încălcat.

**b) Motivarea Curții**

59. Curtea reamintește că a examinat deja și a respins o excepție similară privind neepuizarea căilor de atac interne, referitoare la capete de cerere similare celor invocate de reclamant în prezenta cauză (*Iancu împotriva României*, nr. 62915/17, pct. 29-35, 23 februarie 2021). Cu toate acestea, chiar presupunând că reclamantul ar fi sesizat Curtea cu capătul său de cerere în termenul de șase luni prevăzut la art. 35 din Convenție, Curtea consideră că acest capăt de cerere este inadmisibil, din motivele expuse în continuare.

60. În hotărârea *Iancu* (citată anterior, pct. 46-60), după analizarea celor trei etape ale procesului decizional (pronunțarea, redactarea și semnarea deciziei), Curtea a hotărât că intervenția judecătorului care a semnat decizia, în conformitate cu art. 406 C. proc. pen., în locul unui judecător care s-a pensionat imediat după pronunțarea deciziei, nu a avut nicio consecință concretă asupra rezultatului cauzei și nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

61. În speță, Curtea observă că, în mod similar cauzei *Iancu*, citată anterior (pct. 47), judecătorii care au pronunțat decizia în litigiu nu fuseseră înlocuiți înainte de deliberări și de pronunțarea hotărârii în cauză, precum și că redactarea acestei decizii a fost delegată, în conformitate cu legislația națională, unui magistrat-asistent care a participat la procedură (*Iancu*, citată anterior, pct. 48). De asemenea, judecătorul M.I. se afla în imposibilitatea de a semna decizia în litigiu și niciun alt judecător nu a reluat examinarea cauzei în locul său, astfel încât nu a existat nicio modificare în compunerea completului de judecată, cu excepția semnării deciziei respective de către un alt judecător, în locul judecătorului care se pensionase. Chiar presupunând că principiul nemijlocirii s-ar aplica în speță, Curtea constată că reclamantul nu a prezentat niciun fapt sau argument de natură să o convingă să ajungă, în prezenta cauză, la o concluzie diferită de cea la care a ajuns în cauza *Iancu*.

62. Prin urmare, Curtea consideră că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie să fie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

63. În conformitate cu art. 41 din Convenție:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

64. Reclamantul nu solicită nici repararea prejudiciului suferit, nici rambursarea cheltuielilor sale de judecată.

65. Curtea constată că nu trebuie să fie acordată nicio sumă cu acest titlu.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere formulat în temeiul art. 6 § 1 și 3 lit. d) din Convenție, cu privire la imposibilitatea de a obține audierea unui martor al acușării, și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. *hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 și 3 lit. d) din Convenție.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 2 noiembrie 2021, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

Ilse Freiwirth  
Grefier adjunct

Gabriele Kucsko-Stadlmayer  
Președinte